

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

ФАХОВИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ КОЛЕДЖ

Циклова комісія загальнономедичних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор коледжу

Наталія ТВЕРДОХЛІБ

08 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

Галузь знань 22 Охорона здоров'я

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 223 Медсестринство

(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма (для обов'язкових дисциплін) Сестринська справа

(назва освітньої програми)

Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр

Робоча програма з навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» для здобувачів фахової передвищої освіти освітньої програми «Сестринська справа» спеціальності 223 Медсестринство

Розробник: ТВЕРДОХЛІБ Наталія, викладач

Робочу програму погоджено:

Гарант освітньої програми «Сестринська справа»

підпис

Геннадій СЛОБОДЯНИК

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні циклової методичної комісії загальномедичних дисциплін

Протокол від "24" 08 2025 року № 1

Голова циклової комісії Марія КОВАЛЬЧУК

1. Опис навчальної дисципліни (Розділи програми)

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо - кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Загальна кількість годин: 45 год.	Галузь знань - 22 «Охорона здоров'я»	Обов'язкова	
	Спеціальність: 223«Медсестринств» («Сестринська справа») Спеціалізація: «Медична сестра/медичний брат»	Рік підготовки:	
		I	I
		Семестр	
		II -й	
		Теоретичні: 5 год	
		Практичні 10 год.	
	Освітньо – кваліфікаційний рівень: фаховий молодший бакалавр	Самостійна робота 22 год.	
Вид контролю: залік (I-й семестр)			

2.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Робочу навчальну програму з дисципліни «Безпека життєдіяльності» для 223 Медсестринство укладено відповідно до початкового рівня (короткий цикл) вищої освіти (фаховий молодший бакалавр), за спеціальністю 223 Медсестринство, галузь знань 22 Охорона здоров'я та вимог, які висуваються до спеціалістів даного профілю.

Метою вивчення навчальної дисципліни навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» є вивчення загальних закономірностей виникнення та розвитку небезпек; аналіз характеру і наслідків впливу небезпек на життя та здоров'я людини; формування необхідних вмій і навичок для запобігання й ліквідації небезпек.

Основними завданнями вивчення дисципліни "Безпека життєдіяльності" є:

- ознайомлення з основними поняттями і визначеннями БЖД;
- вивчення закономірностей виникнення небезпек і особливостей впливу шкідливих і небезпечних факторів на організм людини та середовище її існування;
- ознайомлення зі способами прогнозування небезпек;
- вивчення оптимальних параметрів життєдіяльності людини;
- ознайомлення із методами і засобами попередження та зменшення впливу негативних чинників на людину, колектив, соціум у цілому;
- опанування систем формування та підтримки здоров'я й забезпечення гармонійного розвитку особистості.

Предметом вивчення дисципліни є основи захисту особистості, суспільства, держави, людства в умовах повсякденного життя та у надзвичайних ситуаціях.

Вивчення дисципліни "Безпека життєдіяльності" базується на засадах Інтеграції теоретичних і практичних знань, отриманих студентами в загальноосвітніх навчальних закладах (природознавство, фізика, хімія, основи безпеки життєдіяльності, фізкультура, трудове навчання тощо), одержаних при вивченні загальноосвітніх дисциплін у вищому закладі освіти, та набутому життєвому досвіді.

Студент повинен знати:

- основні принципи безпеки при забезпеченні життєдіяльності людини;
- взаємозв'язки між станом здоров'я та впливом шкідливих і небезпечних факторів;
- вимоги законодавчих і нормативних актів про безпеку життєдіяльності, охорону праці медичних працівників.
- вимоги до забезпечення охорони праці медичного персоналу в сучасних умовах.

Студент повинен вміти:

- визначати основні принципи безпечної життєдіяльності людини;
- передбачати наслідки порушень основ формування здорового способу життя та їх вплив на безпеку життєдіяльності людини;
- аналізувати й оцінювати небезпечні для життя, здоров'я і професійної діяльності ситуації та самостійно приймати рішення про вжиття термінових заходів;
- робити висновки про наявність шкідливих факторів впливу на медичних і фармацевтичних працівників під час виконання ним професійних обов'язків;
- передбачати негативні наслідки впливу небезпечних факторів на організм людини;
- визначати індивідуально-психологічні відмінності особистості за їх проявами у діяльності та спілкуванні.

Міждисциплінарні зв'язки. Засвоєння навчальної дисципліни "Безпека життєдіяльності" ґрунтується на шкільних курсах біології, хімії, фізики, екології та основ безпеки життєдіяльності. Знання, отримані студентами при вивченні дисципліни, сприяють засвоєнню таких дисциплін як "Філософія", "Біологія", "Фізика", "Хімія", "Соціологія", "Екологія", "Економіка" і, окрім цього, тісно пов'язані із практичною діяльністю студентів під час усього навчального періоду.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 45 годин/1,5 кредитів ЄКТС. Програма дисципліни структурована в один модуль.

3. Компетентнісний потенціал предмета та програмні результати навчання

**Перелік основних компетентностей,
якими повинен оволодіти здобувач фахової передвищої освіти**
Програмні компетентності

Загальні компетентності	ЗК1. Здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо.
-------------------------	---

	<p>ЗК2. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК4. Здатність діяти на основі принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки.</p> <p>ЗК5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу інформації.</p> <p>ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікативні технології.</p> <p>ЗК7. Здатність вчитися і бути сучасно навченим.</p> <p>ЗК8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p> <p>ЗК9. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати ідеї.</p> <p>ЗК10. Здатність працювати як в команді, так і автономно.</p> <p>ЗК11. Прихильність безпеці.</p> <p>ЗК12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.</p>
Спеціальні (фахові) компетентності	<p>ФК1. Здатність застосовувати професійні та правові стандарти в повсякденній медсестринській практиці.</p> <p>ФК3. Здатність орієнтуватись у визначенні основних потреб людини відповідно до діючої в Україні медсестринської моделі та задовольняти їх протягом різних періодів усього життя (включаючи процес вмирання).</p> <p>ФК8. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності до вимог санітарно-протиепідемічного режиму та виконання заходів щодо охорони праці в галузі, техніки безпеки та протипожежної безпеки.</p> <p>ФК9. Здатність виконувати мед сестринські втручання при невідкладних станах та в надзвичайних ситуаціях.</p>

Програмні результати навчання

Знання та розуміння	<p>ПРН 1. Знання основних нормативно-правових документів, законодавчих актів України та наказів МОЗ України, матеріалів ВООЗ.</p> <p>ПРН 4. Розуміння основних потреб людини відповідно до діючої в Україні медсестринської моделі.</p> <p>ПРН 8. Знання змісту інструкцій і положень з охорони праці в галузі, техніки безпеки та протипожежної безпеки.</p> <p>ПРН 11. Знання принципів основ санології.</p>
Застосування знань та розуміння	<p>ПРН 13. Уміння користуватися державною мовою в усіх сферах.</p> <p>ПРН 21. Здатність реалізувати медсестринські втручання, в тому числі при невідкладних станах та надзвичайних ситуаціях.</p>
Формування суджень	<p>ПРН30. Здатність передбачати наслідки недотримання вимог до санітарно-гігієнічного режиму, охорони праці в галузі, техніки безпеки та протипожежної безпеки.</p>

№ з/п	Теми	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Семинарські заняття	Самостійна робота
	Розділ 1. Вступ. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності				
1	Тема 1.1. Безпека життєдіяльності як категорія		2		2
	Розділ 2. Людина як елемент системи «людина - життєве середовище»				
2	Тема 2.1. Людина як елемент системи "Людина – життєве середовище"		2		2
	Розділ 3. Техногенні небезпеки та їх вплив на життєдіяльність людини				
3	Тема 3.1. Небезпеки виробничої сфери та побуту (шум, вібрація, іонізуючі випромінювання)			1	2
4	Тема 3.2. Небезпеки виробничої сфери та побуту (електричний струм, електромагнітні випромінювання)			1	2
5	Тема 3.3. Хімічні та біологічні фактори небезпек			1	2
6	Тема 3.4. Психофізіологічні фактори небезпек			1	2
	Розділ 4. Небезпеки, що ведуть до надзвичайних ситуацій, та заходи зниження їх наслідків				
7	Тема 4.1. Природні небезпеки			1	2
8	Тема 4.2. Небезпеки техногенного характеру			1	2
9	Тема 4.3. Соціально-політичні та комбіновані небезпеки			1	2
10	Тема 4.4. Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі			1	2
	Розділ 5. Безпека життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій				
11	Тема 5.1. Запобігання надзвичайним ситуаціям та організація усунення їх негативних наслідків			1	2
12	Тема 5.2. Надання першої долікарської допомоги потерпілому			1	4
	Розділ 6. Організація та управління безпекою життєдіяльності				
13	Тема 6.1. Правові основи безпеки життєдіяльності		1		2
14	Тема 6.2. Управління та нагляд за безпекою життєдіяльності				2
	Усього	45	5	10	30

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ВСТУП. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1.1. Безпека життєдіяльності як категорія

Основні поняття та визначення у безпеці життєдіяльності. Класифікація джерел небезпеки, небезпечних та шкідливих факторів. Ризик як оцінка небезпек.

РОЗДІЛ 2. ЛЮДИНА ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ «ЛЮДИНА - ЖИТТЄВЕ СЕРЕДОВИЩЕ»

Тема 2.1. Людина як елемент системи “Людина – життєве середовище”

Людина як біологічний та соціальний суб'єкт. Середовище життєдіяльності. Фізіологічні особливості організму людини. Психологічні особливості людини. Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров'я

РОЗДІЛ 3. ТЕХНОГЕННІ НЕБЕЗПЕКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ

Тема 3.1. Небезпеки виробничої сфери та побуту (шум, вібрація, іонізуючі випромінювання)

Загальні відомості про техногенні небезпеки. Засоби колективного та індивідуального захисту людини. Дія шуму і вібрації на організм людини. Іонізуючі випромінювання та їх характеристики. Джерела іонізуючих випромінювань. Дія іонізуючих випромінювань на людину. Радіаційна безпека.

Тема 3.2. Небезпеки виробничої сфери та побуту (електричний струм, електромагнітні випромінювання)

Дія електричного струму на організм людини. Заходи та засоби захисту людини від дії електричного струму. Джерела електромагнітного випромінювання. Небезпечна дія електромагнітного випромінювання на організм людини. Основні заходи та засоби захисту людини від дії електромагнітного випромінювання.

Тема 3.3. Хімічні та біологічні фактори небезпек

Загальна характеристика шкідливих хімічних речовин. Токсична дія шкідливих речовин на організм людини. Характеристика отруйних речовин. Поняття гранично допустимої концентрації шкідливих речовин. Загальна характеристика біологічних факторів небезпек. Отруйні тварини і рослини. Патогенні організми.

Тема 3.4. Психофізіологічні фактори небезпек

Фізична діяльність людини. Розумова діяльність людини. Психофізіологічні фактори небезпек. Фактори, що впливають на продуктивність праці. Енерговитрати людини в процесі життєдіяльності. Роль біоритмів у забезпеченні життєдіяльності людини. Основні положення ергономіки.

РОЗДІЛ 4. НЕБЕЗПЕКИ, ЩО ВЕДУТЬ ДО НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ, ТА ЗАХОДИ ЗНИЖЕННЯ ЇХ НАСЛІДКІВ

Тема 4.1. Природні небезпеки

Класифікація природних небезпек. Тектонічні стихійні лиха. Топологічні стихійні лиха. Метеорологічні стихійні лиха. Пожежі

Тема 4.2. Небезпеки техногенного характеру

Аварії з викидом радіоактивних речовин у навколишнє середовище. Аварії з витоком сильнодіючих отруйних речовин. Аварії на транспорті. Пожежі та вибухи.

Тема 4.3. Соціально-політичні та комбіновані небезпеки

Війни. Тероризм. Екстремальні ситуації криміногенного характеру та способи їх уникнення. Природно-техногенні небезпеки. Природно-соціальні небезпеки: алкоголізм, тютюнопаління, наркоманія тощо.

Тема 4.4. Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі

Забруднення атмосфери міст. Забруднення міських приміщень. Забруднення питної води в містах. Шумове, вібраційне та електромагнітне забруднення міст. Безпека поведінки людей в умовах міста.

РОЗДІЛ 5. БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Тема 5.1. Запобігання надзвичайним ситуаціям та організація усунення їх негативних наслідків

Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій. Визначення рівня надзвичайних ситуацій. Організація життєзабезпечення. Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій.

Тема 5.2. Надання першої долікарської допомоги потерпілому

Призначення першої долікарської. Надання першої допомоги при враженні діяльності мозку, зупинці дихання та серцевої діяльності. Перша допомога при кровотечах та ушкодженнях м'яких тканин. Перша допомога при вивихах, розтягуваннях і розривах зв'язок та при переломах кісток. Долікарська допомога при термічних впливах та хімічних опіках. Допомога при отруєннях. Допомога при ураженні електричним струмом та блискавкою. Надання першої допомоги при утопленні.

РОЗДІЛ 6. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Тема 6.1. Правові основи безпеки життєдіяльності

Законодавство України про охорону здоров'я. Законодавство України про охорону праці та пожежну безпеку. Закон України "Про дорожній рух". Закони України "Про Цивільну оборону". Законодавство України про охорону навколишнього середовища. Управління та нагляд за безпекою життєдіяльності.

Тема 6.2. Управління та нагляд за безпекою життєдіяльності

Контроль за дотриманням законодавства щодо безпеки життєдіяльності в Україні.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Дайте визначення предмета "Безпека життєдіяльності" та сформулюйте мету його вивчення.

2. Визначте сфери та категорії, вивчення яких охоплює безпека життєдіяльності.
3. Обґрунтуйте основні завдання безпеки життєдіяльності.
4. Які з наук є основою безпеки життєдіяльності?
5. Розкрийте поняття “Небезпека”.
6. Причини й наслідки небезпек.
7. За якими ознаками класифікуються небезпеки?
8. Поясніть значення ідентифікації, номенклатури небезпек.
9. Дайте визначення поняттю “ризик”.
10. Як класифікується ризик?
11. Назвіть види ризиків та охарактеризуйте методи визначення ризику.
12. Як проводиться оцінка ступеня ризику?
13. У чому полягає концепція прийняттого ризику?
14. Як проводиться системний аналіз небезпек? Його основні етапи.
15. Які є методи виявлення послідовності небезпечних ситуацій?
16. Назвіть принципи забезпечення безпеки.
17. Серйозність небезпек.
18. Ймовірність небезпек.
19. Природні джерела небезпек.
20. Абіотичні небезпеки: літосферні. Правила поведінки в умовах небезпеки.
21. Абіотичні небезпеки: гідросферні. Правила поведінки в умовах небезпеки.
22. Абіотичні небезпеки: атмосферні. Правила поведінки в умовах небезпеки.
23. Абіотичні небезпеки: космічні. Правила поведінки в умовах небезпеки.
24. Техногенні небезпеки.
25. Соціально-політичні небезпеки.
26. Комбіновані небезпеки.
27. Поняття про шкідливі та небезпечні фактори. Види шкідливих факторів.
28. Психофізіологічні шкідливі фактори. Захист від шкідливої дії цих факторів
29. Хімічні шкідливі фактори. Захист від шкідливої дії цих факторів.
30. Фізичні шкідливі фактори. Захист від шкідливої дії цих факторів.
31. Біологічні шкідливі фактори. Захист від шкідливої дії цих факторів.
32. Хімічні шкідливі фактори в роботі медичного працівника.
33. Біологічні шкідливі фактори в роботі медичного працівника.
34. Фізичні шкідливі фактори в роботі медичного працівника.
35. Психофізіологічні шкідливі фактори в роботі медичного працівника.
36. Дайте визначення термінам “навколишнє середовище” та “середовище життєдіяльності”.
37. Види середовищ життєдіяльності людини.
38. Побутове та виробниче середовище за рівнем небезпечного впливу.
39. Рівні системи «Людина – життєве середовище».
40. Сформулюйте визначення гранично допустимої концентрації шкідливих речовин.
41. Наведіть приклади негативного впливу фізичних факторів та вкажіть способи захисту.
42. Вплив шуму та вібрації на організм людини.
43. Джерела інфрачервоного та ультрафіолетового випромінювань і методи зниження їх впливу на людину.
44. Шляхи проникнення шкідливих речовин в організм людини.
45. У чому полягає негативний вплив електричних і електромагнітних факторів? Вкажіть способи захисту.
46. Який негативний вплив можуть створити термічні фактори? Наведіть чинники, що супроводжують їх.
47. Наведіть класифікацію негативних хімічних факторів, вкажіть їх негативний вплив та способи захисту.
48. Розкрийте необхідність створення здорових психофізіологічних умов на виробництві та у побуті.
49. Фактори, що впливають на продуктивність праці.

50. Види аварій, їх характеристика.
51. Пожежі та вибухи на підприємствах, причини й наслідки цих аварій й катастроф
52. Соціальні і політичні конфлікти. Види та форми перебігу конфліктів.
53. Тероризм. Види терактів (навести приклади).
54. Соціальні небезпеки: алкоголізм, тютюнокуріння.
55. Небезпека наркоманії. Наркотики. Види наркотиків
56. Інфекційні захворювання. Профілактика інфекційних захворювань.
57. Соціальні хвороби (СНІД, венеричні захворювання, туберкульоз) їх причини та наслідки. Профілактика цих захворювання.
58. Харчові отруєння та інфекції, шляхи запобігання.
59. Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі.
60. Забруднення атмосфери міст.
61. Забруднення міських приміщень.
62. Забруднення питної води в містах. Очищення питної води.
63. Шумове, вібраційне та електромагнітне забруднення міст.
64. Визначити основні шляхи поліпшення екологічного стану міст.
65. Дайте визначення терміну “надзвичайна ситуація”.
66. Назвіть основні ознаки надзвичайної ситуації.
67. Як класифікуються надзвичайні ситуації за причинами виникнення?
68. Назвіть причини виникнення негативних екологічних наслідків.
69. Як поділяються надзвичайні ситуації за масштабом та глибиною впливу?
70. Наведіть класифікації подій, що покладені в основу надзвичайної ситуації.
71. Через які основні причини виникають природні надзвичайні ситуації?
72. Що призводить до виникнення соціальних надзвичайних ситуацій?
73. У результаті яких причин виникають техногенні надзвичайні ситуації?
74. Назвіть види стихійних лих.
75. Назвіть причини виникнення стихійних лих та їх вражаючі фактори.
76. Які природні явища належать до небезпечних?
77. Поясніть суть терміну “катаклізм”.
78. Які ситуації називають термінами “катастрофа” та “аварія”?
79. Назвіть основні види аварій і катастроф та причини їх виникнення.
80. Назвіть рекомендований комплекс заходів щодо захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій
81. За яких надзвичайних ситуацій необхідна евакуація населення?
82. Засоби захисту шкіри.
83. Засоби захисту дихальної системи (органів дихання).
84. Медичні засоби індивідуального захисту.
85. Інженерний захист населення (сховища, протирадіаційні укриття)
86. Медичний і біологічний захист населення.
87. Поняття про лікувально-евакуаційне забезпечення (ЛЕЗ) населення надзвичайних ситуаціях.
88. Медичне сортування та медична евакуація при надзвичайних ситуаціях.
89. Сортування потерпілих та обсяг допомоги на етапах медичної евакуації.
90. Поняття про пожежу. Причини пожеж. Класи пожеж.
91. Способи гасіння пожеж.
92. Наслідки пожеж. Види уражень людей на пожежі.
93. Види вогнегасників. Гасіння горіння електроприладів.
94. Нормативні акти, які регламентують безпечні умови для населення України.
95. Перша долікарська допомога та загальні принципи її надання.
96. Надання першої допомоги при ураженні мозку.
97. Перша допомога людині, що перебуває у стані клінічної смерті.
98. Перша допомога при ушкодженнях м'яких тканин.
99. Перша допомога при кровотечах.
100. Перша допомога при асфіксії (стороннє тіло).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Безпека життєдіяльності : підручник / за ред. В. М. Мороза. — Київ : ВСВ «Медицина», 2023. — 480 с.
2. Основи безпеки життєдіяльності : навчальний посібник / О. В. Богданова. — Київ : Медицина, 2022. — 420 с.
3. Охорона праці та безпека життєдіяльності : навчальний посібник / І. Є. Булах. — Київ : Центр учбової літератури, 2021. — 400 с.

Додаткова

1. Цивільний захист : навчальний посібник / Н. В. Бойко. — Київ : Каравела, 2024. — 300 с.
2. Безпека праці в медичних закладах / С. М. Коваль. — Київ : Центр учбової літератури, 2022. — 260 с.
3. Надзвичайні ситуації та захист населення / О. П. Мінцер. — Київ : Медицина, 2023. — 280 с.
4. Перша допомога при невідкладних станах / І. Д. Зверева. — Львів : Новий Світ-2000, 2021. — 240 с.
5. Пожежна безпека : навчальний посібник / О. В. Бондар. — Київ : Медицина, 2023. — 300 с.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство охорони здоров'я України — <https://moz.gov.ua>
2. Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС України) — <https://dsns.gov.ua>
3. Всесвітня організація охорони здоров'я (World Health Organization) — <https://www.who.int>
4. Національна служба здоров'я України (НСЗУ) — <https://nszu.gov.ua>
5. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського — <http://www.nbuv.gov.ua>
6. Освітня платформа Prometheus — <https://prometheus.org.ua>